

Yayım Elemanlarında Bulunması Gereken Profesyonel Yeterlilikler: Kahramanmaraş İli Örneği*

İsmet BOZ

KSÜ, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Kahramanmaraş

Geliş Tarihi: 07.08.2007

Kabul Tarihi: 14.04.2008

ÖZET: Bu çalışma yayım elemanlarında bulunması gereken profesyonel yeterlilikleri belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları Kahramanmaraş Tarım İl Müdürlüğü ve İlçe Müdürlüklerinde istihdam edilen teknik personeldir. Profesyonel yeterlilik konuları yönetim, program planlama, program yürütme, öğretim/kolaylaştırma, iletişim, insan davranışlarını anlama ve program değerlendirme olmak üzere yedi kategori altında incelenmiştir. Araştırma bulguları, araştırmada yer verilen çoğu yeterlilik konularının önemli olduğunu göstermiştir. Deneklere göre yeterlilik konuları sırasıyla hizmet içi eğitim, lisansüstü eğitim ve mesleki deneyimle kazanılmalıdır. Denekler yönetimle ilgili yeterliliklerin önemi bakımından eğitim düzeyleri ve meslek kategorilerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermiştir. İnsan davranışlarını anlama yeterliliği de çalışılan birime göre değişiklik göstermiştir. Araştırma bulgularının tarım politikacılarına, yayım elemanlarına ve bilim adamlarına yararlı bilgi sağlayacağı ümit edilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Profesyonel Yeterlilikler, Tarımsal Yayım, Yayım Elemanı

Professional Competencies Needed by Extension Agents: A Case Study in Kahramanmaraş

ABSTRACT: This study was conducted to determine professional competencies needed by extension agents. The participants of the study are technical personnel employed by Kahramanmaraş Agricultural Province Directorate and District Directorates. Professional competencies were investigated in seven categories including administration, program planning, program execution, teaching/facilitating, communication, understanding human behavior, and program evaluation. Research findings showed that most of the competencies covered by this study were important. According to respondents, competencies should be gained by in-service trainings, graduate education, and occupational experience. In the importance levels of the competencies related to administration, respondents showed significant statistical differences among the categories of education levels and occupations. Understanding human behavior also showed significant difference according to the departments respondents work in. It is expected that the findings of this study provide useful information for policy-makers, extension agents, and scientists.

Keywords: Professional Competencies, Agricultural Extension, Extension Agent

GİRİŞ

Yayım elemanı, çalışmakta olduğu organizasyonun amaçları doğrultusunda hedef kitlenin değişime yönelik kararlarını etkileyebilecek bir kişidir. Yayım organizasyonunun planlanmış olduğu değişim programlarında başarıyı etkileyen faktörlerin başında kuşkusuz istihdam edilen yayım elemanlarının başarı düzeyleri gelmektedir. Yayım elemanlarının başarısızlığı veya yetersiz düzeyde göstermiş oldukları bir performans, yeniliklerin hedef kitleye benimsenmesini ve kırsal alana yayılmasını engellemektedir (Rogers, 1995). Gelişmekte olan ülkelerde özellikle tarım bakanlıkları bünyesinde istihdam edilen yayım elemanları kırsal kalkınma ve toplumsal değişimde önemi roller üstlenmektedir. Nitekim, Özçatalbaş ve Gürgen (1996) yayım elemanını yayım programlarının etkinliğini belirleyen temel bir faktör olarak görmektedir. Aynı şekilde İnan (1996) yayım elemanına kendisini destekleyen diğer uzmanların, önder çiftçilerin ve çevrenin yardımıyla kırsal topluma verimli hizmetler sunabilen bir kişi olarak bakmaktadır. Oktay ve Kumuk (1993) yayım elemanından bahsederken; konusunu hedef kitesine göre daha iyi bilen, bilgiyi hedef kitlenin sorunlarını

çözecek şekilde aktarabilen, hedef kitleye kolayca anlaşılabilen ve kesin öğretici yetenekleri olan bir kişi profili çizmektedir. Yayım elemanının özelliklerini gösteren benzer ifadeler Taluğ ve Tatlıl (1993) ve Özkaya (1996) da rastlamak mümkündür.

Ülkemizde kırsal alana ve çiftçiye hizmet götüren yayım elemanları dört yıllık ziraat fakültelerinden mezun olan ziraat mühendisleri, beş yıllık veteriner fakültesinden mezun olan veteriner hekimler, ziraat liselerinden mezun olan ziraat teknisyenleri ve veteriner sağlık liselerinden mezun olan veteriner sağlık teknisyenleridir. Her ne kadar yayım elemanı tanımı bakanlık bünyesindeki Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesindeki elemanlara daha uygun düşse de diğer şubelerdeki elemanlar da zaman zaman bu işlevi üstlenebilmektedir. Örneğin, Hayvan Sağlığı Şubesi'nde çalışan bir veteriner hekim, köylülere hayvan hastalıkları ile ilgili bilgi aktarabilirken, Bitki Koruma Şubesi'nde çalışan bir ziraat mühendisi de bitki hastalıkları ile ilgili bilgi aktarabilmektedir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın çeşitli birimlerinde istihdam edilen ve yayım elemanı olarak adlandırılabilen personelin profesyonel yeterliliğe kavuşturulması bir çok çalışmaya konu olmaktadır.

*Bu çalışma KSÜ Bilimsel Araştırmalar Fonu Başkanlığınca desteklenmiştir. Proje No: 2001/5-7.

Her ne kadar tarımsal yayımda hedef kitle çiftçiler olsa da çiftçilerin eğitilebilmesi için öncelikle onları eğitecek elemanların eğitilmesi gerekir. Bu yüzden teknik elemanların eğitimi, eğiticilerin eğitimi olarak nitelendirilir (Yurttaş, 2000). Kamuda çalışan yayım elemanlarında profesyonel yeterlilik gereksinimini doğuran etmenler birçok kez tarımsal yüksek öğretime ilişkin sorunlara bağlanmaktadır. Bu sorunlar ise şöyle özetlenmektedir (Tekinel, 2000; İnan, 2004): Türkiye’de henüz ulusal kalkınma planları içerisinde, entegre kırsal kalkınmayı sağlayacak belirgin bir politika ve stratejinin olmayışı; ziraat fakültelerinin pek çoğunun kırsal alan yerine kentsel alanlar çevresine veya içerisine kurulmuş olması ve bu nedenle öğrencilerine uygulamalı eğitim ve öğretim yaptırarak arazi olanaklarından yoksun olması; özellikle yeni kurulan fakültelerde akademik personelin yetersizliği; öğrenci sayısının fazlalığından dolayı eğitim kalitesinde düşüş; fakültelerin stratejik planlarının olmayışı; öğretim programlarının saptanmasında fakültelerin görüşlerinin alınmaması; ziraat mühendisliği eğitiminin piyasa isteklerini göz ardı etmesi; öğretim programlarında derslerin seçimindeki yanlışlıklar; aktif ve katılımcı eğitime yer verilmemesi; öğretim üyelerinin eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerinin yeterince denetlenmemesi; bölümlerin ve anabilim dallarının ideal kadrolarının ve bütçelerinin olmayışı ve mezunların yeterince izlenememesidir.

Bütün bu sorunların çözümü köklü yapısal ve politik değişiklikleri gerektirdiğinden kısa vadede pek olanaklı görülmemektedir. Bu yüzden eldeki mevcut olanaklarla çiftçiye en yüksek yayım hizmeti götürülmesi ve bunu yapacak yayım elemanlarının hizmet içi eğitimine önem verilmesi gerekir. Hizmet içi eğitimin amaca uygun olarak yapılabilmesi için de, öncelikle söz konusu elemanların mesleğin gerektirdiği özelliklere ne düzeyde sahip oldukları ve bu özellikleri nerede kazanmaları gerektiğinin bilimsel yaklaşımlarla ortaya konulması gerekir.

Araştırmanın amacı Kahramanmaraş’ta kırsal alana ve çiftçiye hizmet götüren yayım elemanlarının (Ziraat Mühendisi, Veteriner Hekim, Ziraat Teknisyeni, Veteriner Sağlık Teknisyeni ve Ev Ekonomisti) görevlerini başarılı bir şekilde sürdürebilmesi için profesyonel anlamda ne gibi yeterliliklere sahip olduklarını ve bu yeterlilikleri nerede kazanmaları gerektiğini belirlemektir. Profesyonel yeterlilikler İngilizce’deki “Professional competencies” kavramının karşılığı olarak alınmış ve bir mesleği başarı ile yürütmek için gerekli olan nitelikler anlamında kullanılmıştır. Daha ayrıntılı olarak araştırmanın amaçları şunlardır: (1) Deneklerin kişisel özelliklerini belirlemek. (2) Deneklerin meslekle ilgili çeşitli profesyonel yeterliliklere ne derece gereksinim duyduklarını ve bu yeterlilikleri nerede kazanmaları gerektiğini belirlemek. Bu bağlamda ele alınan meslekle ilgili profesyonel yeterlilikler: (a) yönetimle ilgili konular, (b) program planlama ve hedef kitlenin gereksinimlerini belirleme ile ilgili konular, (c) program

yürütme ile ilgili konular, (d) hedef kitlenin öğrenme işlemini kolaylaştırma ile ilgili konular, (e) iletişim ile ilgili konular, (f) insan davranışlarını anlayabilme ile ilgili konular ve (g) program değerlendirme ile ilgili konulardır. (3) Kişisel özelliklerle mesleki özelliklere verilen önem düzeyi arasında her hangi bir ilişki olup olmadığını belirlemek. (4) Yayım elemanlarında performans artışı için öneriler geliştirmek.

Konuyla ilgili çalışmaların çoğu ABD’de yapılmıştır. Itulya (1973)’nin Arizona’da, Beeman ve ark. (1979)’nin Florida’da, Gonzales (1982)’in Pennsylvania’da, Reynolds (1993) ve Boz (2001)’un Louisiana’da ve Boyd (2004)’ün Texas’da yürüttükleri çalışmadan yapılabilecek ortak bir çıkarım, yayım elemanlarının gerek hizmet sundukları organizasyon ve hedef kitle için gerekse kendi kariyerlerinin güvenliği için mesleki konularda sürekli olarak değişime ayak uydurmaları gerekliliğidir. Bunun için meslekle ilgili bilgi ve yeteneklerin çağa uydurulması (up-date) ve mevcut durumun da ötesinde geliştirilmesi (up-grade) için sürekli bir hizmet içi eğitimin (in-service training) gerekliliği vurgulanmaktadır.

Ülkemizde, yayım elemanının yüz yüze iletişimdeki rolü Oktay ve Kumuk (1993) tarafından, tarımsal yayımda eğiticilerin eğitimi ise Yavuz ve Erol (2004) tarafından incelenmiştir. Ayrıca Oktay ve Özkaya (1994)’nin kaliteli üzüm, incir ve domates üretiminde tarımsal yayımın etkileri çalışmasında, Kumuk (1996)’un Ege Bölgesinde seçilmiş bazı yörelerde kırsal kalkınmada kullanılan yayım yaklaşımlarının karşılaştırılması çalışmasında, Ceylan (1998)’in sözleşmeli tarımda yayım eğitimi ve çiftçi katılımı çalışmasında, Budak (2000)’in sürdürülebilir tarım ve tarımsal yayım çalışmasında, Tatlıdil ve Ceylan (2000)’in Türkiye’de tarımsal yayım hizmetlerinin geleceği çalışmasında, Boyacı ve Karaturhan (2003)’in ekolojik üretimde tarımsal yayım faaliyetleri üzerine yaptıkları çalışmada ve Taluğ (2004)’ün sürdürülebilir tarımsal kalkınma için sürdürülebilir yayım çalışmasında yayım elemanının önemine çeşitli açılardan değinilmektedir. Ancak yayım elemanlarının mesleklerini başarılı bir şekilde sürdürmeleri için ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğini yayım elemanlarının kendilerine sorarak yürütülen çalışmalar maaalesef azdır. Bu araştırma söz konusu eksikliğin giderilmesinde önemli katkı sağlayacaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmanın ana materyalini araştırma bölgesinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın Kahramanmaraş Tarım İl Müdürlüğü ve İle bağlı ilçe müdürlüklerince istihdam edilmekte olan ziraat mühendisi, veteriner hekim, ziraat teknisyeni, veteriner sağlık teknisyeni ve ev ekonomistleriyle yapılan anketler ve mülakatlarla elde edilen veriler oluşturmuştur. Araştırma kapsamı Kahramanmaraş İli ve ilçelerini içerdiğinden herhangi bir örnekleme yöntemine başvurulmayıp, bölgede görev yapan bütün yayım elemanlarının araştırmaya alınması planlanmıştır. Kahramanmaraş merkez ve ilçelerinde

2003 yılı itibarıyla istihdam edilen yayım elemanlarından, sayısal olarak ziraat teknisyenlerinin birinci sırada olduğu (89), bunu da sırasıyla ziraat mühendisi (81), veteriner sağlık teknisyeni (33), veteriner hekim (27), ve ev ekonomistlerinin (18) izlediği görülmektedir. Bu personelden araştırmaya katılanların sayısı ve katılma oranları Tablo 1'de sunulmuştur. Araştırmaya en yüksek katılma oranı ziraat mühendislerinde (%73) olmuşken, bunu sırasıyla veteriner hekimler (%59), ziraat teknisyenleri (%49), ev ekonomistleri (%22), ve veteriner sağlık teknisyenleri (%21) izlemiştir. Araştırmada yayım elemanlarının sayı

olarak 248 olması ve bu sayıdan bir örnek çekilmesinin veri analizinde denek azlığı nedeniyle bazı testlerin yapılabilme olasılığını azaltacağından örnekleme yapılmamıştır. Anket uygulaması için il merkezinde Tarım İl Müdürlüğünden, ilçelerde ise Tarım İlçe Müdürlüklerinden gerekli izin alınmıştır. Anket çoğunlukla kişisel görüşlere yer veren sorulardan oluşturulduğu için her bir deneye bireysel olarak uygulanmıştır. Deneklere, verdikleri bilgilerin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı belirtilmiştir. Bu yüzden anketler üzerine bireyin kimliğiyle ilgili herhangi bir bilginin yazılması istenmemiştir.

Tablo 1. Araştırma bölgesinde çalışan yayım elemanı sayısı ve araştırmaya katılma oranları*

Meslek	Bölgede Çalışan	Araştırmaya Katılan	Katılma oranı
	Sayı	Sayı	%
Ziraat Mühendisi - Yüksek Mühendisi	81	59	73
Ziraat Teknisyeni	89	44	49
Veteriner Hekim	27	16	59
Veteriner Sağlık Teknisyeni	33	7	21
Ev Ekonomisti	18	4	22
TOPLAM	248	130	52.4

*Araştırma Bölgesinde 2003 yılı itibarıyla çalışan yayım elemanlarının sayısı Kahramanmaraş Tarım İl Müdürlüğü'nden sağlanmıştır.

Anket içerik olarak yararlanma düzeyi sırasına göre Reynolds (1993), Boz (2001), Gonzales (1982) ve Boyd (2004) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Sekiz bölümden oluşturulan ankette ilk bölüm demografik özellikleri, ikinci bölüm yönetimle ilgili mesleki özellikleri, üçüncü bölüm program planlamayla ilgili mesleki özellikleri, dördüncü bölüm program yürütmeyle ilgili mesleki özellikleri, beşinci bölüm hedef kitlenin öğrenme işlemini kolaylaştırmayla ilgili mesleki özellikleri, altıncı bölüm iletişimle ilgili mesleki özellikleri, yedinci bölüm insan davranışlarını anlamayla ilgili mesleki özellikleri ve sekizinci bölüm program değerlendirmeye ilgili mesleki özellikleri ele almıştır. Birinci bölümdeki sorular kategoriler halinde, diğer bölümlerdeki sorular da beşli Likert ölçeğinde 1 = Kesinlikle Önemsiz (KÖ), 2 = Önemsiz (ÖNSZ), 3 = Kararsız (KRSZ); 4 = Önemli (ÖNL), 5 = Çok Önemli (ÇÖ) olarak sorulmuştur. Ayrıca her bir mesleki özelliğin nerede kazanılması gerektiği konusunda da LE = Lisans Eğitiminde, LÜE = Lisans Üstü Eğitiminde, HİE = Hizmet içi eğitiminde ve MBÇ = Meslekte bizzat çalışarak olmak üzere dört seçenek verilmiştir.

Veri analizinde araştırmanın amaçları doğrultusunda bir yol izlenmiştir. Araştırmanın birinci amacı için frekans ve yüzdelerden oluşan tanıtıcı istatistikler kullanılmıştır. İkinci amaç için her bir mesleki özelliğin önem düzeyi, sorulara alınan yanıtların ortalamaları hesaplanarak sıralanmıştır.

Ortalamaların yorumlanmasında, 1-1.49 = Kesinlikle Önemsiz, 1.50-2.49 = Önemsiz, 2.50-3.49 = Kararsız, 3.50-4.49 = Önemli ve 4.50-5.00 = Çok Önemli şeklinde oluşturulan yorumlama ıskalası geliştirilmiştir. Mesleki özelliklerin nerede kazanılması gerektiği sorusuna her bir mesleki özellik için en çok işaretlenen

seçenek, o mesleki özelliğin kazanılması gereken yer olarak yorumlanmıştır. Üçüncü amaç için cinsiyet ve medeni durum değişkenleri iki kategori halinde toplandığından bağımsız örnekli t testi; yaş, meslek ve çalışılan birim değişkenleri ikiden fazla kategori halinde toplandığından F testi kullanılmıştır. Veri toplama işlemi Kasım-Aralık 2003 yılında tamamlanmıştır. Veri analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences, 11.5 Versiyonu) Programı kullanılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmadan elde edilen bulgular amaçlar sırasına göre sunulmuştur. Araştırmanın birinci amacı bölgede görev yapan yayım elemanlarının kişisel özelliklerini belirlemek olup bu amaç için toplanan verilerle Tablo 2 hazırlanmıştır. Tablodan deneklerin yarıdan çoğunun (%56) 35 veya daha genç yaş grubuna ait, %60'ının üniversite eğitimi ve %20.7'sinin lisans üzeri eğitim gördüğü; %86'ının erkek ve %79'unun evli olduğu görülmektedir. Bekar olan deneklerin oranı %21 olup diğer medeni duruma rastlanmamıştır. Araştırmaya katılan denekler meslek olarak %45 ziraat mühendisi, %34 ziraat teknisyeni, %12 veteriner hekim, %5 veteriner sağlık teknisyeni ve %3 ev ekonomistlerinden oluşmaktadır. Deneklerin çalışmakta oldukları birimlere göre dağılımı ise şöyle olmuştur: Proje İstatistik Şubesi %26.2 (34) ile ilk sırayı alırken bunu %19.2 (25) ile Çiftçi Eğitimi ve Yayım Şubesi, %15.4 (20) ile Destekleme ve Kontrol Şubesi, %13.4 (17) ile Tarımsal Araştırma Enstitüsü, %12.3 (16) ile Bitki Koruma Şubesi, %10.8 (14) ile Hayvan Sağlığı Şubesi ve % 3.7 (5) ile İdari ve Mali İşler Şubesi izlemektedir.

Tablo 2. Deneklerin kişisel özellikleri

Kişisel Özellikler	Sayı	%
Yaş		
0-35	73	56,2
36-49	50	38,5
50- +	7	5,4
TOPLAM	130	100,0
Eğitim		
Lise	51	39,2
Üniversite (iki yıl)	4	3,1
Üniversite (4yıl)	48	37,0
Lisansüstü	27	20,7
TOPLAM	130	100,0
Cinsiyet		
Erkek	112	86,2
Kadın	18	13,8
TOPLAM	130	100,0
Medeni Durum		
Bekâr	27	20,8
Evli	103	79,2
TOPLAM	130	100,0
Meslek		
Ziraat Mühendisi	59	45,2
Ziraat Teknisyeni	44	33,8
Veteriner Hekim	16	12,3
Veteriner Sağlık Teknisyeni	7	5,4
Ev Ekonomisti	4	3,0
TOPLAM	130	100,0
Çalıştığı Kurum/Birim/Şube		
Proje istatistik	34	26,2
Çiftçi Eğitimi ve Yayım	25	19,2
Destekleme ve Kontrol	20	15,4
Tarımsal Araştırma Enstitüsü	17	13,4
Hayvan Sağlığı	14	10,8
Bitki Koruma	16	12,3
İdari ve Mali İşler	5	3,7
TOPLAM	130	100,00

Araştırmanın ikinci amacı deneklerin meslekle ilgili çeşitli profesyonel yeterliliklere ne derece gereksinim duyduklarını ve bu özelliklerin nerede kazanılması gerektiğini belirlemek olup bu amaçla toplanan veriler ilgili tablolarda sunulmuştur. Profesyonel yeterlilik konuları amaçlar kısmında belirtildiği gibi yönetimle ilgili konular, program planlama ile ilgili konular, program yürütme ile ilgili konular, öğrenmeyi

kolaylaştırma ile ilgili konular, iletişimle ilgili konular, insan davranışlarını anlayabilme ile ilgili konular ve program değerlendirme ile ilgili konular sıralamasını takip etmiştir.

Yayım elemanlarının yönetimle ilgili konularda sahip olması gereken yeterlilikleri ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini ortaya koymak amacıyla toplanan verilerle Tablo 3 oluşturulmuştur. Tablodan deneklerin yönetim konusunda ankette yer verilen 19 yeterlilik konusundan 4 adetini çok önemli, 11 adetini önemli gördüğü ve 4 adetinde ise kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. Denekler hiçbir yeterlilik konusunu önemsiz veya kesinlikle önemsiz olarak görmemiştir. Çok önemli olarak görülen konular “İşe uygun personelin seçilmesi ve en uygun bir şekilde kullanılması” (X = 4.57), “Yürütülen işin sahip olunan kaynaklarla tutarlı olarak yürütülmesi” (X = 4.57), “Kurum içi ahlak ve etik ilkelerinin korunması” (X = 4.55) ve “Birimdeki herkesin görev ve sorumluluklarının tanımlanması ve kontrol edilebilmesi” (X = 4.51) olmuştur. Denekler ankette yer verilen 19 yönetim konusunun 4’ünün meslekte bizzat çalışarak, 15’inin ise hizmet içi eğitimle kazanılabileceğini düşünmektedir. Çok önemli olarak görülen 4 yeterlilik konusunun da hizmet içi eğitimle kazanılabileceği Çizelge 3’ de görülmektedir.

Yayım elemanlarının program planlama konusunda sahip olması gereken yeterlilikleri ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini belirlemek amacıyla toplanan verilerle Tablo 4 hazırlanmıştır. Tablodan deneklerin program planlama konusunda ankette yer verilen 10 yeterlilik konusundan 3 adetini çok önemli, 7 adetini de önemli gördüğü anlaşılmaktadır. Bu konudaki yeterliliklerden kararsız olunan, önemsiz ve kesinlikle önemsiz görülen yeterlilik konusuna rastlanmamıştır. Deneklerin çok önemli gördüğü yeterlilik konuları “Hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirleyebilmek” (X = 4.58), “Hangi faaliyetin ne zaman yapılacağına dair bir takvim oluşturabilmek” (X = 4.51) ve “Uzun dönemli programlar için iş planı oluşturabilmek” (X = 4.51) olmuştur. Program planlama konusunda yer verilen 10 yeterlilik konusundan 5 adetinin meslekte bizzat çalışarak diğer beş adetinin de hizmet içi eğitimle kazanılabileceği anlaşılmaktadır. Bu konuda deneklerin çok önemli olarak gördüğü 3 yeterlilik konusunun da meslekte bizzat çalışarak kazanılabileceği düşünülmektedir.

Tablo 3. Yönetimle ilgili konularda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. İşe uygun personelin seçilmesi ve en uygun bir şekilde kullanılması	4,57	ÇÖ	HİE
2. Yürütülen işi sahip olunan kaynaklarla tutarlı olarak yürütebilmek	4,57	ÇÖ	HİE
3. Kurum içi ahlak ve etik ilkelerinin korunması	4,55	ÇÖ	HİE
4. Birimdeki herkesin görev ve sorumluluklarının tanımlanması ve kontrol edilebilmesi	4,51	ÇÖ	HİE
5. Yürütülen faaliyetlerde zamanı etkin kullanabilmek	4,12	ÖNL	HİE
6. Birimde çalışan elemanların iş planlarını koordine edebilmek	4,11	ÖNL	HİE
7. Yürütülen işle ilgili gerçekçi amaçlar ortaya koyabilmek	4,09	ÖNL	HİE
8. Yörede ileride gereksinme duyulacak tarımsal faaliyetleri ve kaynakları belirleyebilmek	4,04	ÖNL	MBC
9. Yapılacak faaliyetleri ve bunlarla ilgili kaynak kullanımını birimdeki diğer elemanlarla koordine edebilmek	3,95	ÖNL	HİE
10. Birime yeni katılan elemanların uyumu için gerekli önemin gösterilebilmesi	3,95	ÖNL	HİE
11. Yapılacak faaliyetlerle ilgili bütçe hazırlayabilmek ve harcamaları idare edebilmek	3,94	ÖNL	MBC
12. Birimdeki elemanlar arasındaki iletişimi geliştirebilmek	3,93	ÖNL	MBC
13. Başarıya ödül, başarısızlığa ceza sistemini uygulayabilmek	3,91	ÖNL	MBC
14. Sorumluluk alanına giren politikaları belirleyebilmek	3,87	ÖNL	HİE
15. Tarım politikalarının nasıl oluştuğunu anlayabilmek	3,84	ÖNL	HİE
16. Bakanlığın hizmet felsefesi, amaçları ve organizasyon şekli hakkında gerekli bilgiye sahip olmak	3,49	KRSZ	HİE
17. Birimdeki elemanların birbiriyle olan ilişkilerini ve rollerini belirleyebilmek	3,47	KRSZ	HİE
18. Çalışılan konuyla ilgili konferans vb. etkinlik düzenleyebilmek	3,38	KRSZ	HİE
19. Birimdeki bütün personelde liderlik ruhunu geliştirebilmek	3,28	KRSZ	HİE

Tablo 4. Program planlama konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirleyebilmek	4,58	ÇÖ	MBC
2. Hangi faaliyetin ne zaman yapılacağına dair bir takvim oluşturabilmek	4,51	ÇÖ	MBC
3. Uzun dönemli programlar için iş planı oluşturabilmek	4,51	ÇÖ	MBC
4. Yayım programının amaçlarını belirleyebilmek	4,23	ÖNL	HİE
5. Program planlama sürecine uzman kişileri ve kaynak sağlayabilecek kişi ve kuruluşları katabilmek	3,93	ÖNL	HİE
6. Program önceliklerini belirleyebilmek	3,92	ÖNL	HİE
7. Sorumluluk alanıyla ilgili yıllık bir iş planı oluşturabilmek	3,89	ÖNL	MBC
8. Program planlama sürecine birimde çalışan kişileri, önder çiftçileri ve toplumda ileri gelen kişileri katabilmek	3,89	ÖNL	MBC
9. Program planlama sürecine tarımsal yayımı destekleyen grup ve sivil toplum kuruluşlarını katabilmek	3,79	ÖNL	HİE
10. Bir danışman komitesi oluşturmak ve komitenin görüşleri doğrultusunda çalışabilmek	3,57	ÖNL	HİE

Tablo 5. Program yürütme konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Tarımsal yayım programlarında yenilikleri erken benimseyen çiftçileri ve fikir önderlerini belirleyebilmek	4,61	ÇÖ	MBC
2. Çeşitli amaçlarla demonstrasyon çalışmaları yürütebilmek	4,59	ÇÖ	HİE
3. Tarla denemelerinde işbirliği sağlayabilecek kişileri belirleyebilmek	4,58	ÇÖ	MBC
4. Hedef kitlede problem çözebilme yeteneği geliştirebilmek	4,33	ÖNL	HİE
5. Faaliyetleri belirlenen takvim doğrultusunda yürütebilmek	3,95	ÖNL	HİE
6. Hedef kitleyi planların yürütülmesi işlemine katabilmek	3,93	ÖNL	MBC
7. Program planlama ve yürütme aşamalarında liderlik gösterebilmek	3,81	ÖNL	HİE
8. Hedef kitlede değişim oluşturabilecek teknikler kullanabilmek	3,49	ÖNL	HİE
9. Çiftlik ve aile ziyaretleri organize edebilmek	3,42	KRSZ	HİE
10. Hedef kitleyle beraber bir rapor geliştirebilmek	3,41	KRSZ	HİE
11. Yapılacak işleri yazılı bir plana göre yürütebilmek	3,23	KRSZ	HİE

Tablo 6. Hedef kitlenin öğrenmesini kolaylaştırma konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Eğitimde bilgisayarı kullanabilmek.	4,59	ÇÖ	LÜE
2. Amaca uygun eğitim materyalini sağlayabilmek.	4,55	ÇÖ	HİE
3. Her hangi bir kavramı, prensibi veya beceriyi demonstrasyon şeklinde sunabilmek	4,53	ÇÖ	HİE
4. Öğrenme ve öğretme prensiplerini uygulayabilmek	4,09	ÖNL	LÜE
5. Kırsal alanda yetişkin ve gençlere belirli konuları öğretmek amacıyla en uygun metotları belirleyebilmek.	3,97	ÖNL	LÜE
6. Eğitimde sorgulama ve problem çözüme tekniğini kullanabilmek.	3,93	ÖNL	LÜE
7. Eğitimde kullanılacak materyalleri sağlayabilmek	3,90	ÖNL	HİE
8. Grup tartışması, panel, sempozyum gibi etkinlikler düzenleyebilme.	3,88	ÖNL	LÜE
9. Tarla veya kırsal alan gezileri organize edebilmek.	3,78	ÖNL	HİE
10. Bilgiyi slaytlar yardımıyla sunabilmek.	3,78	ÖNL	LÜE
11. Bilgiyi teyp veya video yardımıyla sunabilmek.	3,73	ÖNL	LÜE
12. Belirli durumlarda resmi olmayan öğretme tekniklerini belirleyip kullanabilmek.	3,67	ÖNL	HİE
13. Bilgiyi ders anlatımı şeklinde sunabilmek.	3,64	ÖNL	LÜE
14. Eğitim amacıyla sergi faaliyeti yürütebilmek.	3,49	KRSZ	HİE
15. Bilgiyi programa kaynak sağlayan kişilerin yardımıyla sunabilmek.	3,44	KRSZ	HİE
16. Bilgiyi tahta üzerinde açıklayarak sunabilmek	3,41	KRSZ	LÜE

Yayım elemanlarının program yürütme konusunda sahip olması gereken yeterlilikleri ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini ortaya koymak amacıyla toplanan verilerle Tablo 5 hazırlanmıştır. Tablodan deneklerin ankette yer verilen 11 yeterlilik konusundan 3 adetini çok önemli, 6 adetini önemli gördüğü ve 4 adetinde de kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. Program yürütme konusunda çok önemli görülen konular “Tarımsal yayım programlarında yenilikleri erken benimseyen çiftçileri ve fikir önderlerini belirleyebilmek” ($X = 4.61$), “Çeşitli amaçlarla demonstrasyon çalışmaları yürütebilmek” ($X = 4.59$) ve “Tarla denemelerinde işbirliği sağlayabilecek kişileri belirleyebilmek” ($X = 4.58$) olmuştur. Denekler araştırmanın bu bölümünde yer verilen 11 yeterlilik konusundan 8 adetinin hizmet içi eğitimle 3 adetinin de meslekte bizzat çalışarak kazanılabileceğini düşünmektedir. Ayrıca çok önemli olarak görülen 3 yeterlilik konusundan birincisi ve üçüncüsünün

meslekte bizzat çalışarak ikincisinin ise hizmet içi eğitimle kazanılabileceği görülmektedir.

Yayım elemanlarının hedef kitlenin öğrenmesini kolaylaştırma konusunda sahip olması gereken yeterlilikler ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini ortaya çıkarmak amacıyla toplanan verilerle Tablo 6’da sunulmuştur. Tablodan bu amaçla ankette yer verilen 16 yeterlilik konusundan 3 âdetinin çok önemli, 10 adetinin önemli görüldüğü ve üç adetinde de kararsız kalındığı anlaşılmaktadır. Çok önemli görülen yeterlilik konuları “Eğitimde bilgisayarı kullanabilmek” ($X = 4.59$), “Amaca uygun eğitim materyalini sağlayabilmek” ($X = 4.55$) ve “Her hangi bir kavramı, prensibi veya beceriyi demonstrasyon şeklinde sunabilmek” ($X = 4.53$) olmuştur. Araştırmanın bu kısmında yer verilen yeterlilik konularından 9 adetinin lisans üstü eğitimle, 7 adetinin de hizmet içi eğitimle kazanılabileceği anlaşılmaktadır. Çok önemli olarak görülen 3 yeterlilik konusundan birincisi lisans üstü

eğitimle, ikinci ve üçüncüsü de hizmet içi eğitimle kazanılmalıdır.

Yayım elemanlarının iletişim konusunda gereksinim duydukları yeterlilikleri ortaya koymak ve bu alandaki yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiği konusunu açıklığa kavuşturmak amacıyla toplanan veriler Tablo 7’de sunulmuştur. Tablodan iletişim konusunda ele alınan 17 yeterlilik konusundan 4 adetinin çok önemli, 8 adetinin önemli görüldüğü ve 5 adetinde de kararsız kalındığı görülmektedir. Deneklerin çok önemli olarak gördüğü konuların “Şikayetleri dinlemek ve çözümleri için gerekli adımları atabilmek” (X = 4.64), “ Birimde çalışan elemanlarla iyi iletişim kurabilmek” (X = 4.52), “Belirli bir gruba hitap edebilmek” (X = 4.50) ve “Dinleme yeteneğini geliştirebilmek”(X = 4.50) olduğu görülmektedir. Deneklere göre iletişim konusundaki 17 yeterlilik konusundan 15 adeti hizmet içi eğitimle 2 adeti de lisans üstü eğitimle kazanılmalıdır. Bu konuda çok önemli olarak görülen 4 yeterlilik konusundan birinci, ikinci ve dördüncüsünün hizmet içi eğitimle üçüncüsünün de lisans üstü eğitimle kazanılacağı düşünülmektedir.

İnsan davranışlarını anlayabilme konusundaki profesyonel yeterlilikler ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini belirlemek amacıyla toplanan veriler Tablo 8’de sunulmuştur. Tablodan deneklerin bu

alandaki ankette yer verilen 10 yeterlilik konusundan 2 adetini çok önemli 8 adetini de önemli gördükleri anlaşılmaktadır. Çok önemli görülen konular “Hedef kitleyi motive edebilmek” (X = 4.67) ve “İnsanları değişime doğru etkileyebilme yeteneği” (X = 4.60) olmuştur. İnsan davranışlarını anlayabilme konusundaki yeterliliklerden 5 adeti hizmet içi eğitimle beş adeti de meslekte bizzat çalışarak kazanılmalıdır. Çok önemli olarak görülen 2 yeterlilik konusunun da hizmet içi eğitimle kazanılabileceği anlaşılmaktadır

Yayım elemanlarının yeterlilik konularıyla ilgili olarak ele alınan en son konu program değerlendirme olup sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur. Tablodan, ele alınan 17 yeterlilik konusundan 3 adetinin çok önemli ve 14 adetinin de önemli olduğu, çok önemli olan konuların “Araştırma faaliyetlerinin değerlendirilmesi için araştırma kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği kurabilmek” (X = 4.63), “Bir yayım elemanı olarak kendi performansınızı değerlendirmek” (X = 4.57) ve “Bilgisayar ve İnternet yardımıyla literatür taraması yapabilmek (X = 4.57) olduğu görülmektedir. Program değerlendirme konusundaki yeterliliklerden 9 adeti lisans üstü eğitimle, 8 adeti de hizmet içi eğitimle kazanılmalıdır. Çok önemli olarak görülen 3 yeterlilik konusundan ilk ikisi lisansüstü eğitimle üçüncüsü ise hizmet içi eğitimle kazanılmalıdır.

Tablo 7. İletişim konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Şikayetleri dinlemek ve çözümleri için gerekli adımları atabilmek.	4,64	ÇÖ	HİE
2. Birimde çalışan elemanlarla iyi iletişim kurabilmek	4,52	ÇÖ	HİE
3. Belirli bir gruba hitap edebilmek.	4,50	ÇÖ	LÜE
4. Dinleme yeteneğini geliştirmek.	4,50	ÇÖ	HİE
5. Vücut dilini kullanabilmek.	4,35	ÖNL	HİE
6. Konuşma metni hazırlayabilmek.	3,93	ÖNL	HİE
7. Uygun iletişim kanallarıyla faaliyetleri halka tanıtılabilmek.	3,93	ÖNL	HİE
8. Bireylerle sözlü olarak görüşebilmek.	3,91	ÖNL	HİE
9. Çeşitli kuruluşlar ve bireylerle destekleyici ilişkiler kurabilmek.	3,89	ÖNL	HİE
10. Meslekle ilgili yazışmaları uygun şekilde sürdürebilmek	3,84	ÖNL	HİE
11. Kamera veya fotoğraf makinesini kullanmak.	3,69	ÖNL	HİE
12. Medya ile iyi ilişkiler kurmak.	3,66	ÖNL	HİE
13. Çeşitli kuruluşlarla ortak rapor oluşturabilmek.	3,49	KRSZ	HİE
14. Telefon aracılığıyla iletişim kurmak	3,49	KRSZ	HİE
15. Televizyon programı hazırlayıp sunabilmek.	3,46	KRSZ	HİE
16. Gazete veya dergilerde yayınlanmak üzere makale yazabilmek.	3,41	KRSZ	LÜE
17. Radyo programı hazırlayıp sunabilmek	3,35	KRSZ	HİE

Tablo 8. İnsan davranışlarını anlayabilme konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Hedef kitleyi motive edebilmek	4,67	ÇÖ	HİE
2. İnsanları değişime doğru etkileyebilme yeteneği	4,60	ÇÖ	HİE
3. İnsan davranışlarını etkileyen faktörleri belirleyebilmek ve buna göre hareket etmek.	3,99	ÖNL	HİE
4. Kişilerin katılımını sağlayacak faktörleri belirleyebilmek.	3,89	ÖNL	HİE
5. Tarımsal organizasyonların fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olmak.	3,87	ÖNL	MBÇ
6. Grup içerisinde farklı görüşlerden yararlanabilme.	3,85	ÖNL	HİE
7. Toplum içerisindeki farklı gruplardan değişim doğrultusunda yararlanabilme	3,81	ÖNL	MBÇ
8. Hedef belirleme üzerine etkili faktörleri belirleyebilmek.	3,81	ÖNL	MBÇ
9. Toplum içindeki güç odaklarını belirlemek ve buna göre hareket edebilmek.	3,74	ÖNL	MBÇ
10. Toplum içerisindeki baskı gruplarını belirleyerek buna göre hareket edebilmek.	3,72	ÖNL	MBÇ

Tablo 9. Tarımsal yayım programlarının değerlendirilmesi konusunda gereksinme duyulan yeterlilikler

Yeterlilik Konusu	Ortalama	Önem Düzeyi	Kazanılma Yeri
1. Araştırma faaliyetleri için araştırma kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği kurabilmek.	4,63	ÇÖ	HİE
2. Bir yayım elemanı olarak kendi performansınızı değerlendirmek.	4,57	ÇÖ	HİE
3. Bilgisayar ve İnternet yardımıyla literatür taraması yapabilmek.	4,57	ÇÖ	LÜE
4. Anket sonuçlarını yorumlayabilmek.	4,34	ÖNL	LÜE
5. Verileri analiz edebilmek.	4,24	ÖNL	LÜE
6. Hedef kitleye önerilerde bulunurken araştırma bulgularından yararlanabilmek.	4,03	ÖNL	HİE
7. Bilgisayar programları kullanarak veri analizi yapabilmek.	4,02	ÖNL	LÜE
8. Her hangi bir yayım faaliyetinin sonuçlarını değerlendirebilmek.	4,00	ÖNL	HİE
9. Birimde çalışan kadronun performansını değerlendirebilmek	3,99	ÖNL	HİE
10. Toplumdaki değişimin etkilerini yorumlayabilmek	3,98	ÖNL	HİE
11. Araştırma bulgularını yenileyebilmek.	3,94	ÖNL	LÜE
12. Araştırma bulgularını yorumlayabilmek	3,92	ÖNL	LÜE
13. Her hangi bir tarımsal yayım programının etkinlik düzeyini belirleyebilmek	3,89	ÖNL	HİE
14. Kütüphaneden yararlanarak literatür taraması yapabilmek.	3,80	ÖNL	LÜE
15. Anket uygulayabilmek	3,70	ÖNL	LÜE
16. Ek araştırma yapılması gereken konuları belirleyebilmek.	3,68	ÖNL	HİE
17. Araştırma için anket oluşturabilme	3,56	ÖNL	LÜE

Araştırmanın üçüncü amacı deneklerin kişisel özellikleriyle profesyonel yeterlilik konularının önem düzeyi arasında her hangi bir ilişki olup olmadığını belirlemek olup bu amaçla yapılan testler Çizelge 10'da sunulmuştur. Yeterlilik konularıyla kişisel özelliklerden yaş arasında yapılan F testlerinde her hangi bir ilişki bulunamamıştır. Yeterlilik konularından yönetimle ilgili yeterlilikler ortalaması ve kişisel özelliklerden eğitim düzeyi arasında yapılan F testinde $\alpha = 0.05$ önem düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur [F (3, 112) = 2.89, P = 0.016]. Yönetimle ilgili ortalamalar: Lise mezunlarında 3.86, Üniversite mezunlarında (2 yıl) 4.011, Üniversite mezunlarında (4 yıl) 4.39 ve Lisans üstü eğitim görenlerde 4.34 olarak bulunmuştur. Tukey testine göre üniversite mezunları (4 yıl) ve lisansüstü

eğitim görenler, yayım elemanlarında yönetimle ilgili daha yüksek bir yeterlilik bulunması gerektiğini düşünmektedir. Deneklerin cinsiyeti ve medeni durumu ile yeterlilik konularının önem düzeyi arasında yapılan t testlerinde, bu değişkenler arasında her hangi bir ilişkinin olmadığı anlaşılmıştır. Deneklerin meslekleri ile yeterlilik konuları arasında yapılan F testinde yönetimle ilgili yeterlilik gereksiniminin mesleklere göre farklı olduğu ortaya çıkmıştır [F(4, 116) = 3.32, P = 0.011]. Yönetimle ilgili yeterlilik ortalaması Ziraat mühendislerinde 4.27, Ziraat teknisyenlerinde 3.76, veteriner hekimlerde 4.33, veteriner sağlık teknisyenlerinde 3.63 ve son olarak da ev ekonomistlerinde 3.57 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 10. Deneklerin kişisel özellikleri ile yeterlilik konularının önem düzeyinin karşılaştırılması

1. Deneklerin Eğitim Düzeyi İle Yeterlilik Düzeyler Ortalamalarının Karşılaştırılması	SD	F	P
Yönetim	3	2.89*	.016
Program Planlama	3	1.433	.213
Program Yürütme	3	1.278	.267
Hedef Kitlenin Öğrenme İşlemini Kolaylaştırma	3	1.999	.111
İletişim	3	1.276	.288
İnsan Davranışlarını Anlama	3	2.160	.084
Program Değerlendirme	3	2.222	.087
2. Deneklerin Mesleği İle Yeterlilik Düzeyleri Ortalamasının Karşılaştırılması	SD	F	P
Yönetim	4	3.315*	.011
Program Planlama	4	.700	.624
Program Yürütme	4	.672	.646
Hedef Kitlenin Öğrenme İşlemini Kolaylaştırma	4	.863	.509
İletişim	4	.288	.919
İnsan Davranışlarını Anlama	4	2.202	.060
Program Değerlendirme	4	2.171	.075
3. Deneklerin Çalıştıkları Birim İle Yeterlilik Düzeyleri Ortalamasının Karşılaştırılması	SD	F	P
Yönetim	6	1.470	.201
Program Planlama	6	1.456	.210
Program Yürütme	6	2.107	.064
Hedef Kitlenin Öğrenme İşlemini Kolaylaştırma	6	1.669	.150
İletişim	6	1.841	.184
İnsan Davranışlarını Anlama	6	2.507*	.044
Program Değerlendirme	6	1.769	.125

*0.05 düzeyinde önemli.

Tukey çoklu karşılaştırma testi ziraat mühendisi ve veteriner hekimlerin ortalamasının diğerlerine göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu göstermiştir. Meslek ile diğer yeterlilik konularının önem düzeyi arasında her hangi bir fark bulunamamıştır.

Deneklerin çalışmakta oldukları birimler ile yeterlilik konuları arasında yapılan F testinde İnsan davranışlarını anlama konusundaki yeterlilikler çalışılan birimlere göre farklılık göstermiştir [$F(5,116) = 2.507$, $P = .044$] İnsan davranışlarını anlama konusunda deneklerin çalıştıkları birimlere göre ortalamaları: Proje İstatistikte 3.75, Çiftçi Eğitimi ve Yayımında 4.30, Destekleme ve Kontrolde 3.91, Tarımsal Araştırmada 3.83, Hayvan Sağlığında 4.32, Bitki Korumada 4.46 ve İdari ve Mali İşlerde 3.97 olarak hesaplanmıştır. Yapılan Tukey Çoklu karşılaştırma testine göre Çiftçi Eğitimi ve Yayım, Hayvan Sağlığı ve Bitki Koruma Şubelerinde çalışan elemanların diğer birimlere oranla yayım elemanlarının insan davranışlarını anlama konusunda daha yüksek bir yeterliliğe sahip olması gerektiğini düşünmektedir. Çalışılan birimle diğer yeterlilik konularının önem düzeyi arasında her hangi bir fark bulunamamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kahramanmaraş'ta yayım elemanlarında bulunması gereken profesyonel yeterlilikler ve bu yeterliliklerin nerede kazanılması gerektiğini konu alan araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki sonuçlar çıkarılabilir:

1. Araştırma bölgesinde görev yapan yayım elemanları araştırmada 7 ana kategori altında verilen profesyonel yeterliliklerin hiç birini önemsiz veya çok önemsiz olarak görmemiştir. Ancak yönetimle ilgili 4, program yürütme konusunda 3, hedef kitlenin öğrenmesini kolaylaştırma konusunda 3 ve iletişim konusunda 5 olmak üzere toplam 15 yeterlilik konusunda kararsız kalmıştır. Araştırmada yer verilen yeterlilik konularının büyük oranda önemli veya çok önemli olarak görülmesi, bu konuların amaca uygun olarak seçildiğine bir göstere oluşturabilir.

2. Yönetimle ilgili konulardaki yeterlilikler büyük oranda hizmet içi eğitim ve daha sonra meslekte bizzat çalışarak; program planlama konusundaki yeterlilikler eşit oranda hizmet içi eğitim ve meslekte bizzat çalışarak; program yürütme konusundaki yeterlilikler sırasıyla hizmet içi eğitim ve meslekte bizzat çalışarak; hedef kitlenin öğrenmesini kolaylaştırma konusundaki yeterlilikler sırasıyla lisansüstü eğitim ve hizmet içi eğitimle; iletişim konusundaki yeterlilikler büyük oranda hizmet içi eğitim düşük bir oranda da lisansüstü eğitimle; insan davranışlarını anlayabilme konusundaki yeterlilikler eşit oranda hizmet içi eğitim ve meslekte bizzat çalışarak; program değerlendirme konusundaki yeterlilikler de yaklaşık olarak eşit oranda hizmet içi eğitim ve lisans üstü eğitimle kazanılmalıdır.

Bu verilere dayanarak, ülkemizde kamu sektöründe başarılı bir yayım elemanı olmanın yolu hizmet içi eğitim, lisansüstü eğitim ve meslekte deneyim kazanmaktan geçmektedir. O zaman ülkemizde Tekinel

(2000) ve İnan (2004)'ın belirtmiş olduğu, ziraat mühendisliği eğitiminin sorunları lisans eğitimi düzeyinde çözüme kavuşturulmuş olsa bile, ziraat fakültelerinden ziraat mühendisi olarak mezun olan gençlerimizin başarılı birer yayım elemanı olabilmeleri tartışma konusudur. Bu yüzden Tarım ve Köyişleri Bakanlığında istihdam edilen ziraat mühendisi, veteriner hekim, ziraat teknisyeni, veteriner sağlık teknisyeni ve ev ekonomistlerinin belirli aralıklarla hizmet içi eğitime tabi tutulması ve eğitim düzeylerine göre daha üst düzeyde eğitime teşvik edilmesi son derece önemlidir. Gelişmiş ülkelerde tarım örgütünde çalışan yayım elemanlarının lisansüstü eğitime büyük önem verilmektedir. Örneğin, ABD'nin bazı eyaletlerinde yayım elemanlarının beş yıl içerisinde yüksek lisans eğitimini tamamlama zorunluluğu vardır. Ülkemizde böyle bir durum olmamakla beraber, bazı dönemlerde Tarım ve Köyişleri Bakanlığında istihdam edilen personelden lisans eğitimi yapmak isteyen meslek lisesi veya ön lisans mezunlarına ve lisansüstü eğitim yapmak isteyen üniversite mezunlarına çeşitli güçlükler çıkarılabilmektedir. Bakanlık elemanlarının daha yüksek düzeyde eğitim görmesi hem kendi bilgi, yetenek ve deneyimlerinin artmasına hem de üniversiteyle olan ilişki ve işbirliğinin artmasına olanak tanıyacaktır.

3. Araştırmada deneklerin yaş, cinsiyet ve medeni durum gibi demografik özelliklerle yeterlilik konularının önem düzeyi arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Diğer taraftan, deneklerin eğitim düzeyi kategorileri ve meslek kategorileri arasında yönetimle ilgili yeterliliklerin önem düzeyi arasında farklılık vardır. Bakanlıkta yöneticiler daha çok ziraat mühendisi ve veteriner hekimlerden seçildiği için bu kişilerin hem eğitim düzeyi daha yüksek olmakta hem de yönetici olma olasılıkları artmaktadır. Bu yüzden eğitim düzeyi arttıkça ve meslek olarak ziraat mühendisliği veya veterinerliğe doğru bir yönelme oldukça, yönetimle ilgili konulara daha duyarlı olmak ve daha çok önem vermek olağandır.

Yayım elemanlarında İnsan davranışlarını anlama konusunda bulunması gereken yeterlilikler ortalama olarak Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubesi, Bitki Koruma Şubesi ve Hayvan Sağlığı Şubesinde diğer birimlere oranla daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, söz konusu şubelerde çalışan elemanların kırsal alanda çiftçilerle daha fazla iletişim halinde olmaları ve bu yüzden insan davranışlarını anlamının performansı artıran önemli bir faktör olduğunu daha iyi algılayabilmelerine bağlanabilir. Konuyla ilgili önceki çalışmaların kişisel özelliklerle profesyonel yeterliliklerin önem düzeyi arasında herhangi bir karşılaştırmaya yer vermemesi bu konuda daha somut yorum yapılmasını engellemektedir.

4. Araştırma sonuçları araştırmaya konu olan organizasyon üzerine doğrudan ve araştırma bölgesine de dolaylı katkılar sağlayabilir. Öncelikle araştırma sonuçlarına dayanarak personele gerekli hizmet içi eğitimin verilmesi teşvik edilebilir. Böylece araştırma bölgesinde çiftçiye hizmet götüren tarım teşkilatı teknik

elemanları kendi çalışma konularıyla ilgili daha yüksek bir bilgi birikimine sahip olabilecektir. Araştırmanın bölge ekonomisine olan dolaylı katkısı ise daha çok uzun dönemde ortaya çıkacaktır. Daha iyi eğitilmiş personelin çiftçiye daha kaliteli yayım hizmeti götüreceği kesindir. Böylece çiftçilerin bilgi düzeyi yükselmekte ve geleneksel yöntemlere karşın modern yöntemleri benimsemeleri daha kolay olabilmektedir. Bu da ekonomik durumlarının iyileşmesine ve kırsal alanda yaşam kalitesinin yükselmesine yardımcı olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Beeman, C.E., Cheek, J.G., McGhee, M.B., Grygotis E.M. 1979. Professional Competencies Needed by Extension Agents in the Florida Cooperative Extension Service: A Report of Research, University of Florida, Department of Agricultural Extension Education, 99 p, Gainesville, Florida.
- Boyacı, M., Karaturhan, B. 2003. Ekolojik Üretimde Tarımsal Yayım Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniv. Ziraat Fakültesi Dergisi, 40(3),113-130.
- Boyd, B.L. 2004. Extension Agents as Administrators of Volunteers. Journal of Extension, 42(2) İnternet adresi: <http://www.joe.org>. Erişim: 15 Aralık 2004
- Boz, İ. 2001. Yayım Elemanlarına Yönelik Performans Analizi: ABD Louisiana Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi, (6): 40-51.
- Budak, D.B. 2000. Sürdürülebilir Tarım ve Tarımsal Yayım. Tarım Ekonomisi Dergisi, (5): 20-31.
- Ceylan, İ.C. 1998. Sözleşmeli Tarım'da Yayım Eğitimi ve Çiftçi Katılımı. Türkiye Ziraat Odaları Birliği. Ankara, 44s.
- Gonzales, I.M. 1982. The Professional Competencies Needed by Extension Agents in the Pennsylvania Cooperative Extension. The Pennsylvania State University, University Park, PA.143p.
- İtulya, F.M. 1973. Professional Competencies Essential for Beginning Extension Agents in Arizona. MS Thesis, University of Arizona, Tucson, Arizona, 106p.
- İnan, İ.H. 1996. Tarımsal Yayım. Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Yayın No: 151 Ders Kitabı No: 12, Tekirdağ, 102s.
- İnan, İ.H. 2004. Dünyada Tarımsal Yükseköğretimdeki Değişmeler Açısından Türkiye'de Tarım Eğitiminin Değerlendirilmesi. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Uluslararası Sempozyum: Tarım ve Mühendislik, Ankara, 497-517.
- Kumuk, T. 1996. Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı Yörelere Kırsal Kalkınmada Kullanılan Yayım Yaklaşımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova İzmir, 125s.
- Oktay, E., Kumuk, T. 1993. The Role of the Extension Agent in the Face to Face Communication. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 30(3): 177-183.

- Oktay, E., Özkaya, T. 1994. Kaliteli Üzüm, İncir ve Domates Üretiminde Tarımsal Yayım'ın Etkileri. Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, İzmir, 134s.
- Özçatalbaş, O., Y. Gürgen, 1996. Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Baki Kitabevi, Adana, 385s.
- Özkaya, T., 1996. Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ofset Atölyesi, Bornova İzmir 170s.
- Reynolds, W. B. 1993. Professional Competencies Needed by Extension Agents in the Louisiana Cooperative Extension Service. Louisiana State University, Baton Rouge, Louisiana, 101p.
- Rogers, E. M. 1995. Diffusion of Innovations. Fourth edition. The Free Press, New York, NY, 519p.
- Taluğ, C., H. Tatlıdil. 1993. Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Teksir No:141, Ankara, 198s.
- Taluğ, C., Özer, D., Akın, A., Lucius, I. 2004. Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma İçin Sürdürülebilir Yayım. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi (16-18 Eylül), Tokat.
- Tatlıdil, H., Ceylan, İ.C. 2000. Türkiye'de Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi, Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi (17-21 Ocak), Ankara.
- Tekinel, O. 2000. Türkiye'de Ziraat Mühendisliği Eğitimi. Türkiye'de Tarımsal Eğitim ve Öğretime Başlanmasının 154. Yıldönümü Kutlamaları Açılış Konuşması. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Yavuz, O., Erol, A.O. 2004. Tarımsal Yayımında Eğitimcilerin Eğitim, Geleceğin Yayım Uzmanları Nasıl Olmalıdır? Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi (16-18 Eylül) Tokat.
- Yurttaş, Z. 2000. Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Ata türk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 67, Erzurum, 105s.